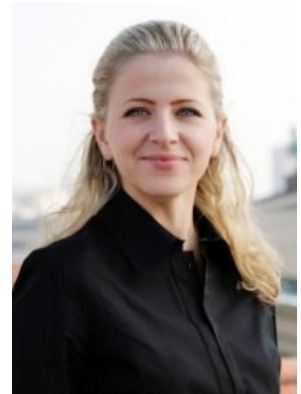

EESTI MEISTRIVÕISTLUSED MÄLUMÄNGUS 2016

Paarismäng; küsimused: Illar Tõnisson

1. Selle aasta Eesti meistrivõistluste mängu on põhjust alustada selliselt: **Millise jutustuse** kesksed sündmused toimuvad Edela-Inglismaal Devoni krahvkonnas Dartmoori piirkonnas Grimpeni külas?

2. Internetikeskkond Bachtrack koostab igal aastal küsitavatest edetabelit, kus aluseks võetakse nende esinemiste sagedus. 2015. aastal pääses meesisikute kõrval maailma 100 hõivatuima hulka ka neli naist: 90. kohta jagasid Marin Alsop ja Hiina päritolu Xian Zhang, 76. kohale platseerus JoAnn Falletta ning naistest kõrgeima, 72. koha, hõivas pildil olev, Järvamaalt pärit naisterahvas. **Keda reastati ja kes on pildil olev eestlanna?** Täiendavalt olgu öeldud, et tabeli tipus troonis ameeriklane Jonathan McPhee.

3. Kõigile numbriküsimuste austajatele pakun lahendamiseks ühe luulevõrrandi: **millise tulemuse** ($x-y-z=?$) saame kui lahutame tanka silpide arvust (x) haiku silpide arvu (y) ja soneti värsiridade arvu (z)?

4. Eurovisiooni lauluvõistluse on enim kordi (7) võitnud Iirimaa, 2015. aastal võidutsenud Rootsil on kuus võitu, vähemalt kahel korral on võitnud kokku 14 riiki. Lisaks Eestile on lauluvõistlusel 12 ühekordset võitjat, nende hulgas ka näiteks Läti, Soome, Venemaa ja Ukraina. Piltidel näete aga praguse seisuga kõige varasema ja kõige viimase ühekordse võitja esitusi, nende võite lahutab 40 aastat. **Millised riigid said piltidel näidatud stiilis oma ainsad Eurovisiooni võidud?**

5. Kuulete 1941. aastal sündinud saksa saksofonisti, keda peetakse üheks Euroopa olulisemaks džässmuusikuks. Ta on välja andnud pea 100 albumit, millest esimene ilmus 1967. aastal ja kandis nime „*For Adolphe Sax*“. Ta õppis Wuppertalis ja lõi noorena kaasa Fluxuse liikumises. 1991. aastal esines ta Pärnu džässifestivalil Fiesta International ning seda kajastanud toonane ajakirjanikuhakatis Daniel Vaarik meenutab oma raamatus „*Praktika aruanne*“, et küsitav käis alati mustas maani nahkmantlis, tundus pool aega mingi laksu all olevat ja lubas Pärnu Rannasalongis ära tappa helitehniku. **Kes on see Euroopa vaba džässi üks keskseid figure?**

6. Eesti Aasta lindude juba suhteliselt pikka nimekirja kuulub ka västriklane, kes pesitseb pea kogu Euroopas ning keda võib eeskätt kohata märgadel niitudel, soistel aladel ja järvekallastel. 15-16 cm kehapikkusega linnu arvukus on viimastel aegadel kahanenud jõeäärsete elupaikade kuivenemise ja mereäärte võsastumise või roostumise tõttu. Linnu nimi peaks olema igati tuttav Eesti luulesõpradele ja seda suisa kahe luuletaja tõttu: esimeselt, kellele see on perekonnanimeks, ilmus 2015. aastal luulekogu "*Ära nuta lillekapsas homme sööb sind hobune*"; teine on aga murdeluuletaja, kellele see on pseodunüümiks ning temalt on ilmunud luulekogud "*Ma pühapäevapõllõ mõsi*" ja "*Lugu rohiliidsi silmiga kuulmeistrist*". **Milline lind?**

7. Küsitava ameti „isaks“ peetakse prantslast Pierre Fauchardi, kes 1696. aastal avas Angersis vastavat teenust pakkuva asutuse. Kolm aastat hiljem alustati Prantsusmaal vastavalt Louis XIV käskkirjale esimeste selliste ametimeeste koolitamist ning sellega hakkas ajapikku vähenema juuksurite ja habemeajajate töökoormus. 1728. aastal avaldas Fauchard raamatu, mis mõjutas suuresti nende ametimeeste tegevust kogu Euroopas, kuid möödus siiski veel üle 100 aasta enne kui avati esimene kool, mis spetsialiseerus üksnes nende väljaõpetamisele – see juhtus Baltimore’is USAs. **Milline amet**, millega on eeldatavalt kokkupuuteid olnud ka enamikul tänastest mänguritest?

8. Seda looduslikult esinevat alumiiniumisoola tähistati ladina keeles sõnaga *alumen*, millest tuleneb praegune alumiiniumi nimetus. Vana-Roomas kasutati valget kristallilist pulbrit verejooksude peatamiseks ning rahvameditsiinis on ta samal otstarbel kasutusel tänini. Samuti on sellest tehtud pulka kasutatud verdtõkestava pliiatsina, mis aitab parandada näiteks raseerimisel tekkinud sisselõikeid. Lisaks kasutatakse seda vee puhastamiseks ja kanga tulekindluse suurendamiseks, varem kasutati laialdaselt naha parkimiseks ja lõnga värvimisel värvi säravamaks muutmiseks. **Millise nimega** me seda kristallhüdraati, mille pikaks nimetuseks on alumiiniumkaaliumsulfaatdodekahüdraat, rahvapäraselt tunneme?

9. Raamatus "*Viiskümmend looma, kes muutsid ajalugu*" esitatakse küsitava olendi kohta muuhulgas järgmisi fakte:

- Charles Darwin võttis oma elu lõpupoole käsile nende uurimise ja leidis, et maa ökosüsteemi korraliku funktsioneerimise juures on neil keskne koht;
- Uus-Meremaa maoorid peavad teda maitsvaks delikatessiks nimega *noke*;
- Looduses elab ta tavaliselt kolmeaastaseks, kuid vangistuses on elanud ka kuni kümme aastat;
- Tema looduslik levila asub Euroopas ja ladinakeelseks nimeks on *lumbricus terrestris*;

Kellest on jutt?

10. Nähtavad fotod on protsessist, mis kujutab endast veelõhede kaudu toimuvat tilkvee eraldumist taimlehtedest ja idandidest. Tavaliselt öösel või varahommikul toimuva protsessi nimi tuleneb ladinakeelsest sõnast, mis tähendab „tilka“. **Kuidas seda protsessi nimetatakse?**

11. Pildil olevat kirikut reklaamitakse arhitektuurisõpradele kui Virumaa vanimat kivist kirikut. Kaks tuntuimat kirikus tegutsenud pastorit on Otto Wilhelm Masing (õpetajaks 1795-1815), kes leiutas just seal talurahvast harides Õ-tähe ning eelmine EELK peapiiskop Andres Põder (1976-79), kes alustas sealt oma hingekarjase karjääri. **Millises paigas see kirik asub?**

12. Küsitaval suursugusel mehel tekkis mõte leida oma rahvale asupaik Põhja-Aafrika rannikul, kuid sinna ta paraku ei jõudnud, sest haigestus 40-aastasena mingisse palavikku ja maeti legendi kohaselt Lõuna-Itaalias asuva Busento jõe põhja. Matmise ajaks tõkestati jõgi tammiga, et roomlased tema hauda ei rüüstaks. Koos temaga olevat jõepõhja maetud ka ta üüratu varandus, mis oli tal õnnestunud ajalikus elus kokku röövida. **Kelle viimne puhkepaik on Busento jõe põhjas?**

13., Mati, Rafina, Pikermi, Pallini, Stavros, Halandri,

See on väljavõte paikadest, mis tuletavad meelde üht ajaloolist teekonda. **Nimetage palun selle nimekirja algus ja lõpp!**

14. Valitsenud kindral üritas oma vaesusesse langenud kodumaal asendada 1987. aastal olemasolevat raha astroloogide poolt soovitatud 45- ja 90-ühikuliste kupüüridega, sest üheksa oli kindrali õnnenumber. Sellega kaotas enamik rahvast üleöö kõik oma senised säästud ning puhkes riigi üks suuremaid vastuhakke, mis päädis rahulikult meelt avaldanud inimeste tulistamisega. Meeleavalduse mahasurumises ja sellele järgnenud aastapikkuses nõiajahis hukkus või jäi kadunuks üle 10 000 kodaniku. **Millises riigis see aset leidis ning millist nime kannab riigi rahaühik, mida asendada püüti?**

15. Željko Ražnatovic oli 1970-ndatel ja 1980-ndatel Euroopas toime pandud röövide ja mõrvade tõttu Interpoli poolt üks enim tagaotsitumaid kurjategijaid. Jugoslaavia lagunedes värbas ta tuhandemehelise nn Tiigrite armee ning asus Serbias ja Bosnias ellu viima etnilist puhastust. Kui NATO 1999. aastal Belgradi pommitas, oli üheks eesmärgiks väidetavalt just Ražnatovici tabamine. Pommitamisest pääses mees eluga, kuid mõrvati umbes pool aastat hiljem, olles tolleks ajaks väidetavalt Balkani mõjuvõimsaim allilmaboss. Tema viimane abikaasa Svetlana Ražnatovic on aga Serbia üks populaarsemaid ja enimteenivaid artiste, keda peetakse pop-folgi või turbofolgina tuntud muusikastiili maaletoojaks Balkanil. Enim on nii Željko kui teile laulev Svetlana tuntud oma nn hüüd- või kunstnikunimedega järgi. **Palun kirjutage need nimed!**

16. Maailmas alustati esimesena sellega USA-s XX sajandi algul. Euroopa riikidest kehtestas sellealase seaduse esimesena 1929. aastal Taani ning järgneva nelja aastakümne jooksul rakendati seda seal teadaolevalt umbes 12 000 isiku osas. 1930-ndate keskpaigas peeti kõige täielikumaks ja moodsamaks mõistagi juba Saksa seadust - Saksa ja Taani eeskujul kasutati ka Eesti samasisulise seaduse loomisel, mille president Konstantin Päts kuulutas välja 1936. aasta novembris. Omal moel tõusis teema päevakorda ka Riigikogu eelmise koosseisu ajal. **Millest jutt?**

17. Türgi söögikohtade menüüst võime tihti leida osmani köögist pärit roa *Imam bayildi* ehk "Imaam minestas". Roa nime päritolu kohta pajatab legend, et kord olla vastne abikaasa ühele värskelt abiellunud imaamile valmistanud 12 päeva järjest täidetud ning kui kolmeteistkümnendal päeval oli puudumise tõttu rooga laual polnud, ollagi imaam minestanud. Mis sobib punktiirile ehk **mis on toidu "imaam minestas" põhikoostisosa?**

18. Pildil on algupäraselt Püreneedest pärit linasest riidest kerged kingad, mis põimitakse kokku kanepiniidiga ja mille nimi tuleneb oksitaani keelest. Püreneeses kanti seda tüüpi jalanõusid juba keskajal ja iga majapidamine tegi endale need kingad ise. XIX sajandil koos tööstusrevolutsiooniga alustati kingade valmistamist vabrikutes ning nende tootmisest sai õitsev tööstusharu. **Kuidas sellist tüüpi kingi rahvusvaheliselt nimetatakse?**

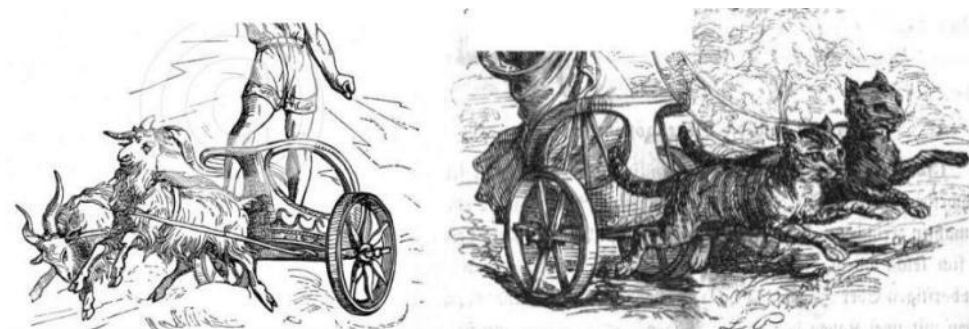
19. Iga sikh peab pärast *khalsa'sse* ehk sikhide kogudusse vastuvõtmist kandma viite k-d. Nendest kolm on *keś* ehk lõikamata juuksed ja habe, *kachera* ehk põlvpüksid ning *kirpan* ehk eriline rauast mõök. **Mis on aga vastavalt kangha ja kara**, mida sikh samuti (kaasas) peab kandma? Nende esemete nimi algab k-tähega ka eesti keeles.

20. Siin pidi algselt olema küsimus lätlaste toodetava mobiiltelefoni – nimetagem teda Läti Nokiaks - kohta, mis jääb aga küsimata, kuna sama mõte oli teistelgi mängutegijatel. Läti Nokiaks on aga peetud ka sealseid ravimifirmasid, millest tuntuimaks on Grindeks. Allpool näete aga lätlaste suuruselt teise ravimifirma logo, mis on nime saanud Riia lähedal paikneva 12 000 elanikuga väikelinna järgi, kus asub 1972. aastal riigiettevõttena asutatud kompanii peakorter tänaseni. **Millist nime kannab see erinevaid ravimeid tootev börsiettevõte**, mis juba mõnda aega omab Lätis ka arvestatava suurusega apteegivõrku?

21. Revolutsionäär Hans Pöögelmanni võib pidada ühe harrastuse, mida mõnikord suisa eraldi kultuuriks nimetatakse, maaletoojaks Eestis, sest ta eestindas 1913. aastal sakslase Richard Ungewitteri selleteemalise raamatu. 1930-ndatel oli selle juhtivaks praktiseerijaks Eestis itaalia-saksa päritolu insener ja leidur Erich Differt, kelle kohta on öeldud, et kui tal ei olnud võimalik osaleda vastava kultuurivormi esidajaid koondava ühingu töös, siis viljeles ta seda perekonna- ja tuttavate ringis ning propageeris seda kõikjal – ainult Venemaal ja Virumaal, kuhu ta töö tõttu sattus, puuduvat selleks sobiv pinnas. Taasiseseisvumisperioodil on selle juhtivaks propageerijaks Eestis olnud üks 1936. aastal sündinud matemaatik. **Millisest "kultuurist" on jutt?**

22. Arvestades kaariku ette rakendatud veolajuseid, peaks olema suhteliselt kerge tuvastada milline jumalus sõidab vasakpoolsel pildil olevas kaarikus ja milline parempoolsel pildil olevas. **Nimetage need jumalused!**

23. Selle ühe linna sümboliks peetava ja paljudele samalaadsetele taiestele eeskujuks oleva teose algne versioon pärineb aastast 1388, praegune aga aastast 1619 ning viimase autoriks on Hieronymus Duquesnoy vanem. **Millega on tegemist?**

24. Kunstnik Sidney Nolan (eluaastad 1917-1992) on nähtavatel ning paljudel teistel sarnastel pildidel maalinud oma kodumaa üht XIX sajandi kangelat. **Kes on see pildidel kujutatud kangelane**, kui on teada, et Wikipedia tituleerib Nolanit üheks oma riigi XX sajandi tuntuimaks maalikunstnikuks?

25. Muusikaajaloost võib leida mitmeid teoseid, mis loodud inspireerituna mõnest konkreetsest maalist. Järgnevalt kuulete aga katkendit kolmeosalisest heliteoset, mis loodud suisa ühe kunstniku kolme maali põhjal: nii heliteose kolm osa kui ka kolm maali kannavad omakeelseid nimesid "*La Primavera*", "*L'Adorazione dei Magi*" ja "*La nascita di Venere*". **Nimetage nii helilooja kui ka kunstnik!**

26. Nähtaval kaardil on tähistatud Eesti paigad, kuhu sihtotstarbeliselt aega veetma minnes peaksid soovitavalt kaasas olema vahendid, mis laias laastus jagunevad draiveriteks, midarideks ja putteriteks. Kõigi kolme tootmisel on seejuures juhtivaks firmaks maailmas Innova. **Millega on tegemist?**

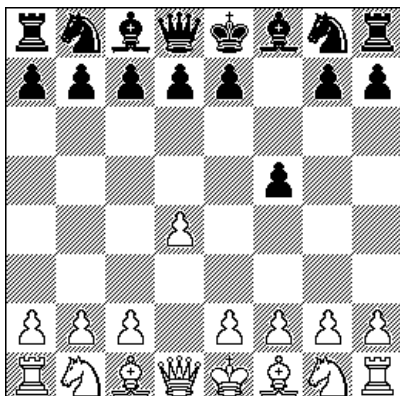

27. Euroopa valitseva parima jalgpalliklubi FC Barcelona tunnusvärvideks on algaegadest peale olnud punane ja sinine. Enimlvinud versiooni kohaselt võttis Joan Gamper, kes 1899. aastal FC Barcelonale aluse pani, need oma kodumaa klubilt, kus ta enne Katalooniasse siirdumist võistkonna kaptenina palli tagus. Tolle klubi viimaste aastate tegemised koduliigas ja Euroopa jalgpalliväljakutel on andnud märku, et klubil on hetkel käsil üks oma ajaloo edukamaid perioode. **Milliselt** ka Eestit külastanud **jalgalliklubilt sai FC Barcelona oma värvid?**

28. **Milline on ainus endise Nõukogude Liidu koosseisu kuulunud liiduvabariik, millel pole peale iseseisvumist õnnestunud võita olümpiamedalit?**

29. Korvpalli Euroliiga kümnest läbi aegade resultatiivseimast mehest on kuus tegevkorvpallurid. Ülejäänutest on üks oma endise koduklubi spordidirektor, üks tegutseb NBA skaudina ning ühe tegemistest pole täpsemalt teada. Ühest mehest on aga saanud tänaseks samuti Euroliigas mängiva võistkonna peatreener. **Kellest?** Ta on täiskasvanute suurvõistlustelt toonud koju ühe olümpia- ja kaks EM-medalit ning on ainsa mängijana võitnud Euroliiga kolme erineva klubiga.

30. Kui valge alustab males käiguga d4 ja must vastab sellele vastaspoole oda ees oleva etturi liigutamisega ehk f5-ga, siis tuntakse seda avangut ühe riigi või rahva järgi, mis on andnud oma panuse ka male maailmameistrite nimistusse. Tänavuse aasta 1. jaanuari seisuga kuulub maailma esisajasse ainult üks selle maa nuputõtja, olles aga edetabelis väga kõrgel kohal. **Millist nime kandvat kaitset näete?**

31. Täna, kui Eesti riigi raamatupidamine on suhteliselt heas korras, ei pruugi paljud enam mäletada, et katsed seda ühtsetele alustele viia päädsid alguses paraja skandaaliga. Nimelt soetas Rahandusministeerium 1990-ndate aastate teisel poolel Norra päritolu tarkvara, mis aga ei haakunud kuidagi juba kasutuses olevate programmidega. Hiljem selgus, et ostmise ajend polnud mitte programmi headus, vaid Rahandusministeeriumi ametnike saadud hüved. Programmi juurutati Rootsi konsultantide eestvõttel, kes püüdsid eestlasi selle kasulikkuses veenda Šeišellidel läbi viidud koolituste abil. Konsultantidele maksti kokku ligi sada miljonit krooni, mis valdavalt küll ei tulnud Eesti maksumaksja taskust, vaid ühest Rootsi fondist. Õnneks jäi kõlbmatu programm lõpuks kasutusele võtmata. **Millist nime see ajakirjanduseski järjepidevat käsitlemist leidnud raamatupidamistarkvara kandis?**

32. **Milline on ainus riik**, mille territooriumilt saab paadi lasta ükskõik millisesse Aafrika kolmest suurimast järvest?

33. „Kes kurat on Satoshi Nakamoto?“ – selline küsimus painab uurivat ajakirjandust ja muid huvilisi juba mitu aastat. Pole selge kas tegemist on üksiku geeniusel või peitub selle nime taha terve inimeste grupp. Kaheldakse, kas tegemist on jaapanlasega, kuna talle omistatud takvarakoodi kirjutamisel on kasutatud perfektset inglise keelt. Kui 2011. aastal kahtlustati, et selle nime taha peituv grupis võib olla võtmeroll soome majandussotsioloog Vili Lehdonvirtal, siis viimaseks tõsisemaks kahtlusallaseks on austraallane Craig Steven Wright. **Mille loomisega see Satoshi Nakamoto hakkama sai**, et tema idenditeeti nii väga taga otsitakse?

34. USA osariikide pealinnadest kõige vanim (asutatud aastal 1610) ja ühtlasi merepinnast kõige kõrgemal asuv (2134 meetrit) on nime andnud ühe autotootja üldse esimesele maasturile, mis esmakordselt toodi turule aastal 2001. Pildil on mõistagi mõnevõrra uuem väljalase. **Nimetage nii autotootja kui ka linn**, mille järgi maastur nime sai!

35. Kuuldava 1994. aastal Peterburis asutatud rokkbändi, mis on venekeelses maailmas omas žanris üks populaarsemaid tegijaid, nimi on tuletatud sõnast, mis tähendab depressiooni-laadset seisundit. **Milline ansambel on pildil?**

36. Andrus Kivirähki raamatus kandis Rehepapp sellest puust vemmalt alati kaasas, et vajadusel sellega tondile vastu pead virutada. Ühte konkreetset olukorda on ka raamatus kirjeldatud, misjärel tont maha kukkus ning tema kolust hakkas kerkima sinist tossu. Lisaks tonditõrjumisele oli puust vanasti abi ka tööriistade meisterdamisel: tema puidust sai häid tööriistavarsi, rehapulki, ratta- ja reekodaraid. Eriti hinnatud oli temast valmistatud vankritelg, sest seda polnud tema libeduse tõttu vaja määrda. **Milline puu?**

37. Mullu juhtus Prantsusmaa filmiauhinna Cesar jagamisel omapärane lugu, kus parima meespeaosatäitja auhinnale kandideeris kaks näitlejat, kes kehastasid erinevates filmides ühte ja sama meest. Need näitlejad olid Pierre Niney ja Gaspard Ulliel ja esimene neist ka auhinna võitis (tema on ka pildil). Mõlemad filmid olid biograafilised lood Alžeeria suuruselt teises linnas Oranis sündinud ja 71-aastaseks elanud mehest. **Kellest?**

38. Kui enamiku tähtede edastamiseks morsekoodis läheb vaja kombinatsiooni lühikestest ja pikkadesat signaalidest, siis kahte tähte on võimalik edastada vaid ühe signaali abil. Ühe edastamiseks neist piisab ühest lühikesest signaalist ja teise edastamiseks ühest pikast signaalist. **Kirjutage need tähed!** Vastuse vormistamisel võib abi olla mõtlemisest filmidele.

39. Viimaseks Bookeri kirjanduspreemia laureaadiks on Marlon James, kes pälvis selle 2015. aasta sügisel teose "*Seitsme mõrva lühike ajalugu*" ("*A Brief History of Seven Killings*") eest. Selle teose fookuses on üks 1976. aastal autori kodumaal sooritatud atendaadikatse. **Kellele seda atendaati planeeriti?** Vihjeks olgu öeldud, et küsitava ema, kes suurema oma elust kandis kodanikunime Cedella Booker, on pandud laulu sisse vähemalt ühes eestimaises muusikapalas.

40. Esimese mängupoolle lõpetuseks küsin teilt viimast Voldemar Panso nimelise noore näitleja preemia laureaati. Tema perekonnanime väljamõtlemiseks piisab panna 24 aastat varem sama preemia võitnud teatrimehel perekonnanimi alalütlevasse käändesse. **Kes on pildil?**

41. 1842. aastal andis Tartus kolm kontserti üks muusikamaailma suurkuju, kes oli Königsbergist ja Riist teel Peterburi. Kaks kontserti toimusid Tartu Ülikooli aulas, kolmanda täpne toimumispaik on teadmata. Eelnevalt kirjutas ajaleht: *"Berliinis andis ta hiljuti kahe kuu jooksul 18 kontserti, kõigile olid piletid ammu enne kinni pandud. /---/ Peaaegu kõik õhtud täitis ta ise ja üksi, harilikult seitsme numbriga, millele reeglina tuli veel tormiliselt nõutud lisa. Rohkem kui 60 palaga sisaldasid need õhtud alati uudsuse võlu ja elavust; ta kandis need peaaegu alati ette ilma nootideta"*. Kokku võeti Tartu üritus aga järgnevalt: *"Ta andis 28. ja 30. märtsil Ülikooli suures ja täis aulas kaks kontserti, mõlemal mängis ta ainult ise ja üksi, enne ja pärast iga numbrit rōkatas talle vaimustatud rohke aplaus. Härra üliõpilane Bernard sai au osaliseks, et mängis koos temaga ühe Moschelese sonaadi."*
Kes oli see esineja?

42. Mõni aeg tagasi leidis üks arst, kes uuris J. R. R. Tolkieni romaani "Käábik" tegelaste eluviisi, et pildil oleval Guglunkil oli viletsa toidu ja vähese päikesevalguse tõttu tõsine puudus ühest vitamiinist: veelgi enam, tolle vitamiini puudus olnud ka peamine põhjus miks pahad tegelased käábikutele kaotasid.
Milline vitamiin? Väidetavalt olla ka pügmeede, kelle elukohad asuvad metsades, kuhu päike ei paista, väikese kasvu põhjuseks päevavalguse vähesusest tingitud sama vitamiini puudus.

43. Nähtav logo kuulub Gruusia populaarseimale eratelekanalile, mis tegutseb küll Tbilisis, kuid sai nime linna järgi, kus see 1994. aastal asutati. Telekanal võttis kohe kriitilise hoiaku Eduard Ševardnadze valitsuse suhtes, misjärel proovisid võimud seda korduvalt sulgeda. 2003. aastal oldi esirinnas Rooside revolutsiooni vahendamisel maailmale ning siis sai kanali nimi ka rahvusvaheliselt tuntuks. Kanali vaadatuimaks saateks on uudisteprogramm Courier. Viimastel aegadel on opositsioon süüdistanud taas ametivõime katsetes kanalit üle võtta, oma sõprade suhtes on pidanud verbaalselt näppu viibutama ka Taavi Rõivas ja Urmas Paet.
Milline telekanal?

44. Pildil olev PangPond on küll kõigest viieaastane poiss, kuid vaatamata sellele omal maal üks populaarsemaid koomiksikangelasi. 2002. aastal valmis tema seiklustest tema koduriigi esimene film, kus kasutati 3-D animatsiooni ning 2008. aastal nimetati ta oma riigi globaalse soojenemise saadikuks.
Millise riigi koomiksikangelane on PangPond?

45. Ühes riigis kutsutakse kõrtse või taverneid nimega, mis omakorda on nime andnud riigi ilmselt tuntuimale rahvatantsule. Tolle tantsu saatemuusikat kuuletegi.
Millist nime see tants kannab ja millise riigi rahvatantsuga on tegemist?

46. Lisaks kukersiidile leidub Eesti maapõues veel ka teine põlevkivide hulka kuuluv sette kivim – graptoliitargiliit ehk diktüoneemakilt. Pakri poolsaarest kuni Narvani leiduv kivim tekkis kukersiidiga samal ordoviitsiumi ajastul, kuid on kukersiidist madalama kütteväärtusega ning sisaldab mitmeid radioaktiivseid elemente. Kuigi kivim asub maapinnale kohati väga lähedal, ei ole see kütusena kasutusel, sest selle põletamine on võrreldes kukersiidiga keskkonnoahtlikum. Kuna rahvasuu ei paindu graptoliitargiliiti välja hääldama, on sel kivimil ka rahvapärane nimetus, mis muuhulgas sisaldub 2014. aastal Eesti Energia juubeliks välja antud populaarteadusliku põlevkiviraamatu „Kukersiit ja“ pealkirjas. **Millise nimega seda „teist põlevkivi“ tuntakse?**

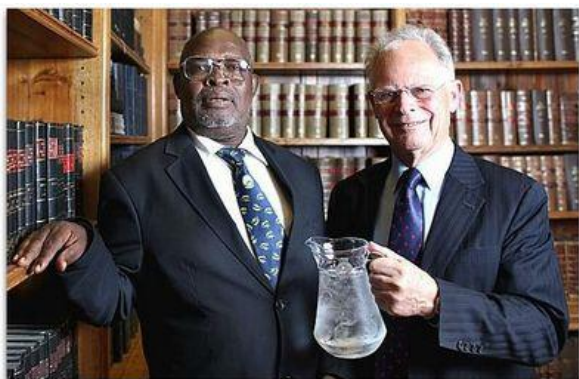
47. Küsin teadaolevalt ainsat saksa koeratõugu, mis on saanud oma nime tõu aretaja järgi. Aretajaks oli maksukoguja ja lihunik (eluaastad 1834-1894), kes kõrvaltööna tegeles koerapüüdmisega. Aretusmaterjalina kasutas ta püütutest kõige teravamaid koeri, saavutades nii "oma tõu", mis polnud mitte ainult vilgas, vaid ka kõrgete kaitseomadustega. Uut tõugu kasutati tihti valve- ja politseikoertena, ulatusliku kasutamise tõttu politseitöös saidki nad hüüdnime "sandarmikoer". **Milline koeratõug?**

48. Enamik planeete pöörlevad ümber Päikese samas suunas kui nad ümber oma telje tiirlevad. **Millised kaks planeeti** pöörlevad aga ainsatena ümber Päikese oma tiirlemis-suunale vastupidises suunas?

49. Juuresolevatel pildidel on kujutatud eeskätt Patagoonia aladel jäävaheaja algul elanud kuni kolme meetri kõrgust ning kaks ja pool tonni kaalunud karu moodi elukat, kes oli rahumeelne rohusööja ja nosis sabale toetudes puulehti. Tõenäoliselt suri elukas välja mikroelementide puuduse tõttu. Temanimeline koobas on Tšiili Patagoonias oluliseks turismiattraksiooniks. **Millist nime see Lõuna-Ameerika ürgelukas kandis?**

50. Pildil vasakul on tansaanlane Erasto Mpemba, kelle koolipõlves tehtud avastus sai füüsikamaailmas mitteametlikult tuntuks "neegripoisi efekti" nime all. Asi sai alguse asjaolust, et Aafrika kuumas kliimas oli õpilastel tavaks keeta vahetunnis suhkruga kuuma piima, mis järgmise õppetunni ajaks külmikusse pandi ja seal jäätiseks muutus. **Milles seisneb** kohati anomaalne ja tänaseni korraliku teadusliku seletuseta "neegripoisi efekt"?

51. Tänavu saavad 90 aastat vanaks kaks Eestis üpris olulist rolli mänginud ettevõtet. Kuigi nende (praegused) nimed hakkavad ühe ja sama esitähga, on ühes neist töötanud peamiselt mehed ja see on pühendunud teenuste pakkumisele, teises jälle peamiselt naised ja selle nišš on tootmine. Esimest neist on juhitud Tallinnast, kuid suur osa tegevusest toimub väljaspool pealinna ja vaevalt leidub mälumängurit, kes nende teenuseid kunagi kasutanud poleks. Teisel ettevõttel oli tootmine nõukogude ajal lisaks mitmele kohale Tallinnas veel Antslas, Mustvees, Pärnus ja teatud põhjustel ka Saaremaal ning Raplamaal Pahklas. Nüüd on ettevõtte oma tegevust kokku tõmmanud, kuid esinduskauplused on tal 10 kohas, näiteks Tulika tänaval ja Ülemiste Citys. **Nimetage need kaks ettevõtet!**

52. Pildil olevate väravate kõrval teatab infotahvel, et tegemist on vanima Rootsi riigile kuuluva kinnisvaraga välismaal. XVIII sajandi keskpaigast pärit väravad asuvad ühe (suur)linna peamise jalakäijate tänava ääres ning viivad Rootsi konsulaati, mis asukohariigis on tuntud ka "Rootsi paleena". **Millises linnas need väravad asuvad?**

53. Esimeses maailmasõjas oli Itaalia edukaimaks õhuässaks vähemalt 34 õhulahingut võitnud Francesco Baracca. Enne sõja lõppu segase vahekonflikti tõttu surma saanud piloodi järgi on saanud nime mitmeid tänavaid Itaalia linnades, aga ka näiteks Bolzano lennuväli. Tema lennukit kaunistas üks embleem, mis on allolevalt pildilt küll kustutatud, kuid mida lenduri ema näitas hiljem ühele ettevõtjale, kes tegi sellest oma ettevõtte sümboli. **Milline firma** sai oma tunnuslogo Baracca lennukilt?

54. 23-aastaselt Riigikogusse valitud Jaak Madisoni kõrval leidub Euroopa poliitikas ka teisi *wunderkind*'e. Pildil olevast tütarlapselst sai 2012. aastal 22-aastaselt oma maa moodsa poliitilise ajajärgu noorim parlamendiliige. Tänapäevaks oma toetust veelgi suurendanud neiu varajane poliitikauguvi pole muidugi eriline üllatus. **Kes on pildil?**

55. Kuulete 1988. aastal kokku tulnud ansamblit, mida peetakse oma kodumaa esimeseks hevi bändiks. Kollektiiv sai nime nende päritoluriiki 289 aastat valitsenud dünastia järgi, mille nimi on tuntud ka mälumängumaastikult. **Milline ansambel või dünastia?**

56. Kuna Evelin Ilvese roll Vabariigi aastapäeva presidendi vastuvõtu peoprouana on nüüdseks ajalugu, on vastava suunitlusega väljaanded viimase aasta jooksul andnud kokkuvõtvaid hinnanguid tema poolt sellel üritusel aja jooksul kantud kleitidele. Neist vast kõige skandaalihõngulisem oli 2013. aastal kantud kleit, mille loojat süüdistati ühe maailmakuulsa firma loomingu kopeerimises, nii et sekkuma pidid isegi intellektuaalse omandiga tegelevad juristid. **Kes oli Evelini kleidi disaininud Eesti moekunstik ja millise moemaja loomingust ta selle väidetavalt maha viks?**

57. **Millise 1846. aastal asutatud õlletootja** üks tuntumaid brände kannab nimetust, mis tõlkes tähendab „sinist linti“ (vt ka reklaami pildil)? Bränd loodi 1963. aastal tähistamaks 30 aasta möödumist hetkest, kui tolle riigi ookeanilainer SS Rex haaras pea kaheks aastaks enda käsutusse kiireima Atlandi ookeani ületamise eest antava Sinise lindi. Muide Suurbritannia, Saksamaa, USA ja Prantsusmaa laevade kõrval oli SS Rex ainuke muust riigist pärinev laev, mis Sinist linti kanda sai.

58. Leonid Rogozov oli Nõukogude Antarktika uurimisrühma arst, kes läks meditsiiniajalukku ühe 1961. aastal Antarktikas sooritatud toiminguga. Enn Kaup kirjutab oma raamatus "*Armulugu Antarktikaga*", et pärast seda pidi iga uurimisjaama koosseisu kuuluma reeglina kaks arsti, kuid elegantsemalt lahendasid probleemi austraallased, kes saatsid igasse uurimisjaama endiselt ühe arsti, kuid too pidi vastama teatud nõudele. **Mille pidi austraallaste arst tulenevalt Rogozovi juhtumist enne Antarktikasse minekut olema läbi teinud?**

59. Tuntuima klassifikatsiooni järgi on neid kokku viis, millest kolme on püütud kujutada illustreerivatel pildidel. **Millised kaks on puudu?**

60. *Aliyah* on sõna, mis tähendab eesti keelde tõlgituna "tõusmist" või "tärkamist". See tähistab tegevust, mis kirjade järgi sai alguse juba XIX sajandi lõpul, kuid aktiveerus järgmise sajandi keskpaigas, millest alates on selle ette võtnud üle kolme miljoni inimese. Kaasajal kubiseb internet lehekülgedest, mis annavad üksikasjalikku nõu selle probleemideta elluviimiseks. Viimastel aastatel on kõige aktiivsemaks riigiks, kust see ette võetakse, tõusnud Prantsusmaa. **Milles seisneb aliyah?**

61. Ainsa eestlasena Pulitzeri preemia võitnud Edmund Valtmani auhinnalisel 1962. aastast pärineval karikatuuril on teadupärast kujutatud Fidel Castrot, kes hoiab keti otsas räbalates meest, kelle kuuale on kirjutatud „Kuuba“. Pildil on aga ka kolmas mees, kes vankrist mõtlikult olukorda pealt vaatab – ilmselt otsustamaks, kas võtta Fideli ja Kuuba praktikast eeskuju või mitte. **Millise riigi nimi on vankrile kirjutatud?**

62. **Millist vaimulikutiitlit** kannab Etšmiadzinis resideeruv Armeenia riigikiriku pea, kelleks on hetkel 1999. aastal ametisse nimetatud Karekin II? Viimatinimetatu on järjekorras 132. selles ametis ning talle alluvad kõik armeenia gregooriuse kirikud kogu maailmas. Kugi osaliselt kasutatakse küsitavat vanakreeka keelest pärinevat tiitlit ka muude idakristlikke kirikute puhul, seostatakse seda eeskätt siiski Armeeniaga.

63. Mälumängur, kes soovib Kilvafoorumis edukalt "debateerida", peaks enne olema läbi töötanud ühe tuntud filosoofi poolt kirjutatud juhendi "*38 võtet, kuidas vaidluses peale jääda*", kust muuhulgas võib leida järgmisi näpunäiteid:

- Vii oma vastase väide loomulikest piiridest välja, liialda. Mida üldisemaks vastase väide muutub, seda rohkem vastuväiteid on sellele võimalik leida. Mida konkreetsemad ja kitsamad on seejuures sinu enda väited, seda lihtsam on neid kaitsta. Ignoreeri oma vastase väidet, millega ta tahtis mingile kindlale asjale viidata. Saa sellest hoopis teistmoodi aru ja lükka see siis ümber. Ründä mingit muud asja kui see, mida ta väitis.
- Aja vastane vihale. Vihane inimene ei suuda kuigi ratsionaalselt mõelda ega taipä, mis tema trump on.
- Kui on näha, et vastase argumentatsioon lõppeb sinu kaotusega, siis ära lase tal seda jätkata. Katkesta vaidlus, tee sellele üldse lõpp või vii jutt ruttu mujale.

Kes oli see tülinorija loomusega **filosoof**, kellelt 185 aastat tagasi sellise sisuga töö ilmus?

64. Vasakpoolsel pildil näete väravat Kirjandustemplisse ja paremal templit seestpoolt. Ka tänapäeval Kirjandustempli nime all tuntud asutus rajati aastal 1070 ning oli omakandi üks esimesi kõrgemaid õppeasutusi. **Millises pealinnas** see Kirjandustempel asub?

65. Kõik nähtavad skulptuurid asuvad Jerevanis, kuid nende autoriks on kunstnik, kelle kodumaa kohta pole tänases mängus siiani veel küsimust olnud. **Kes?**

66. See teatavat sportlikku vastupidavust nõudev üritus sai alguse veidi vähem kui 28 aastat tagasi Virumaal. Tänavu saavad osalejad kokku Põltsamaal ning üritus kannab järjekorranumbrit 27. Kõrgaegadeks on olnud 1990. ja 2004. aasta, kui osavõturedkordid küündisid 3500 inimeseni. Võimalik, et osalejate vähenemine on seotud ka viimasel aastakümnel lisandunud alkoholitarbimise range keeluga (millest muidugi tihti kinni ei peeta). Mitmed ürituse korraldajad on avalikkusele enam tuntud hoopis muusikaärist. **Millisest üritusest on jutt?** Täpne vastus eeldab kahte sõna.

67. Kuigi Hiina Rahvavabariik jõudis esimeste suveolümpiamängude medaliteni alles 1984. aastal Los Angeleses, on peale peatseid Rio de Janeiro mängude medaleid aga eeldatavalt võidetud juba rohkem kui 500. Edu on hiinlasi saatnud arvukatel spordialadel ja mõnevõrra üllatavalt ka pallimängudes. Nii on peale Londoni mängude viimati kavas olnud pallimängualadest (jalgpall, korvpall, käsipall, lauatennis, maahoki, rannavõrkpall, sulgpall, tennis, veepall, võrkpall) järgi veel ainult üks pallimäng, kus Hiina pole kunagi olümpiamedalit võitnud. **Nimetage see** (ehk valige eelpool olevast loetelust see õige)!

68. Näete vaadet F1 sarja kõige kiiremale ringrajale. 2004. aastal läbis Juan Pablo Montoya seal ringi keskmise kiirusega 262,2 km/h, mis on läbi aegade võistluse käigus suurima kiirusega läbitud ringiks. Aasta varem oli aga Michael Schumacher läbinud seal kogu võistlusdistsantsi keskmise kiirusega 247,6 km/h ning rekordiliseks tulemuseks on seegi. Võrdlusena võib välja tuua, et sarja kõige aeglasemal ringrajal Monacos on need kiirused umbes 100 km/h väiksemad. **Millise nime all on see ringrada tuntud?**

69. Näete pildil arvutimängu, mida 2000-ndate esimesel dekaadil müüdi 9,5 miljonit, sellest 4,5 miljonit Lõuna-Koreas. Korealaste hulgas sai mäng niivõrd populaarseks, et tekkisid profimängijad ja -võistkonnad, matše kantakse üle televisioonis ja ässadest on saanud üle riigi tuntud meediapersoonid, kes teenivad kalleid sponsorlepinguid. Käesoleval kümnendil on turule toodud kolm mängu frantsiisi II osast, alapealkirjadega „Wings of Liberty“, „Heart of the Swarm“ ja „Legacy of the Void“. **Nimetage see** eeskätt Lõuna-Koreas suure populaarsuse saavutanud **arvutimäng!**

70. Jalgpallur mängis rahvuskoondises 125 mängu, lõi 11 väravat ja tuli maailmameistriks, lisaks saavutas kolm UEFA Meistrite Liiga võitu, kusjuures kõik ühe klubi koosseisus. Tema mängusärgile oli kirjutatud nimi, mille all on tuntud ka kuuldav „latiinomuusika kuningaks“ hüütav muusik. Üle 120 miljoni albumi müünud artist tähistas 2009. aastal oma lavakarjääri 50-ndat aastapäeva kontserdiga staadionil, kus on mänginud ka jalgpallur ning kohaletulnud silmapaaride arv oleks teinud au ka mõnele sealsele vutimängule. **Keda kuulete?**

71. Eestis moodustavad neist 37,4% välismaalased ja selle näitajaga oleme Forbesi andmetel tänavuse 1. jaanuari seisuga maailma riikide seas 15. kohal. Suurim on välismaalaste osakaal neist Araabia Ühendemiraatides (92,2%), Monacos (89,7%) ja Kataris (74,5%). Euroopas paistavad Eestist kõrgema näitajaga silma Šveits (73%), Luksemburg (72,3%), Kreeka (58,3%), Lichtenstein (55,6%), Küpros (53,2%), Austria (50,9%), Belgia (42,9%) ja Malta (40,2%). Kui neid nimepidi hakata üles lugema, on enamus neist tundmatud (kuigi meediast võivad nende nimed olla läbi käinud), nii et rikkuritega, kelle tegemiste üle Forbes tihedamini arvestust peab, tegemist ei ole. **Kellest on jutt?**

72. Küsitav linn reklaamib end Roomast vanimana. Peamine võitlus vanuse osas ei käi siiski mitte Roomaga, vaid Samarkandiga naaberriigist. Kui meie poolt küsitav linn kuulutas end 2000 aasta vanuseks, teatasid samarkandlased, et nende linn on 2250 aastat vana. Väljakaevamised küsitavas linnas kinnitasid peagi, et linn asutati 2500 aasta eest. Samarkand tõstis panuseid – 2700. Praegu saame Wikipediast lugeda, et küsitava linna vanus on 3000 aastat. **Millist nime kannab see** oma riigi suuruselt teine **linn**, mille üks külastatavamaid paiku on riigist ainsana UNESCO maailmapärandisse kuuluv Suleiman-Too mägi?

73. Prantslane Thomas Padovani tuli 2007. aastal oma kodumaalt Eestisse ja pani enda Õismäe korteris aluse idufirmale, mis pakub oma reklaamiplatvormi kaudu veebi- ja mobiilireklaami teenuseid. Esimestest päevadest peale kasumit teeninud ettevõttel oli eelmise aasta lõpuks 160 töötajat ning harukontorid asusid lisaks Eestile ka Prantsusmaal, Bulgaarias, Mehhikos ja Hispaanias. Eesti parimate ettevõtete konkursil tunnustati ta mullu väikese ja keskmise suurusega ettevõtete seas kõige konkurentsivõimelisemaks, Äripäev aga kuulutas ta suisa Eesti edukaimaks ettevõtteks. **Millise idufirma logo näete?**

74. Milline saar?

- saare algne nimi tähendas sanskriti keeles "kullasaar";
- saarel kasvab endeemse liigina maailma suurim hargnemata õisikuga taim;
- saare nime kannab maailma viiest ninasarvikuliigist kõige väiksem;
- saarel asub maailma suurim saarejärvesaar, pindalaga 630 km²;
- saarel elab suurim matrilineaarne kogukond maailmas.

75. Näete pildil Samsungi toodetud aparaati Powerbot. **Mis aparaadiga on tegu?**

76. Michael Connelly on ameerika krimikirjanik, kes võitnud oma teostega arvukalt auhindu. Enamiku tema teoste peategelaseks on detektiiv, keda kutsutakse nimega Harry, kuid kelle täisnimi pärineb ühelt sajandeid tagasi tegutsenud maailmakuulsalt kunstnikult. **Millise kunstniku järgi on saanud Michael Connelly raamatute peamine detektiiv oma nime?**

77. Ilmselt teab iga mälumängur, et vahva sõduri Švejki seiklustest rääkiva raamatu esimesed sõnad: "*Nii nad tapsidki meie Ferdinandi*", lausus virtin proua Müllerova. **Kes ütles aga raamatu lõpulaused:** "*Me rääkisime ringkonnaülemaga alati, et patriotism, kohusetunne, enesevalitsemine – need on tõelised relvad sõjas. Ma tuletan seda nimelt täna meelde, kui meie väed marsivad juba kõige lähemal ajal üle piiri.*"? Enne sõnavõttu oli küsitav trimbanud kellegi juudi käest ostetud äraeetud viina, mis talle otsekohe pähe lõi.

78. Näete kaasaegse vene kino üht väljapaistvamat staari kehastamas filmis "*Admiral*" (2008) Aleksandr Koltšakki ja filmis "*Geograaf jõi gloobuse maha*" (2013) napsivennast geograafiaõpetajat. **Kes on see mõlema filmi eest rohkelt auhindu teeninud näitleja?**

79. Kuna tsaar Nikolai II ja tema perekonna mahalaskmise kohta käivaid andmeid hoiti aastaid saladuses, levisid kuuldused, et tsaaripere noorim tütar on jäänud ellu. Erinevates riikides ilmusid aastate pärast välja mitmed tegelased, kes väitsid end tema olevat ja neist ühe, poola päritolu Anna Andersoni loo põhjal, kirjutati ka näidend. 1956. aastal tehti näidendi põhjal omakorda film, kus peaosa kehastas Ingrid Bergman, teenides rolli eest ka parima naispeaosatäitja Oscari. Filmi nimeks oli tsaari noorima tütre nimi. **Millist nime kandsid nii tsaari tütar kui ka film?**

80. Kui mõni mälumängur tuli tänasele mängule natsiküsimuste ootuses, ei pea ta siiski pettunult lahkuma, sest lõpetuseks küsin: **milline ansambel laulab?** Pala "*Hitleri vaim*" on lõpulugu nende 2011. aasta plaadil.

VASTUSED

1	"Baskerville'ide koer"	Lenfilmi filmis oli Grimpeni külaks Sagadi	
2	dirigendid; Kristiina Poska		
3	0	31-17-14=0	
4	Monaco; Aserbaidžaan	võidud aastatest 1971 ja 2011	
5	Peter Brötzmann		
6	hänilane	luuletajad Olav Hänilane ja Häniläne	
7	hambaarst		
8	maarjajää		
9	vihmauss		
10	gutatsioon		
11	Viru-Nigula		
12	Alarich		
13	Maraton; Ateena	Pheidippidese väidetav teekond	
14	Myanmar e Birma; kjatt		
15	Arkan; Ceca		
16	sundsteriliseerimine	Riigikogus võttis teema üles Viktor Vassiljev	
17	baklažaan		
18	espadrillid		
19	kamm; käevõru		
20	OlainFarm		
21	nudism ehk alastikultuur		
22	Thor; Freya		
23	Brüsseli Manneken Pis		
24	Ned Kelly	Sidney Nolan oli Austraalia kunstnik	
25	Ottorino Respighi; Sandro Botticelli		
26	disc-golf	mainitud oli disc-golfi kettaid	
27	FC Basel		
28	Türkmenistan		
29	Sarunas Jasikevičius	Kaunase Žalgirise peatreener	
30	hollandi kaitse	nende esinumber Anish Giri oli 1.01 maailmas 3.	
31	Agresso		
32	Tansaania		
33	Bitcoin		
34	Hyundai Santa Fe		
35	Splin (läänepäraselt ka Splean)		
36	pihlakas		
37	Yves Saint-Laurent		
38	E; T	viide filmile "E.T."	
39	Bob Marley	viide Genialistide loole "Bob Marley ema"	
40	Liisa Saaremäel	varem on preemia võitnud Üllar Saaremäe	
41	Ferenc Liszt		
42	D-vitamiin		
43	Rustavi 2		
44	Tai		
45	csardas; Ungari		
46	konnatahvel		
47	dobermann		
48	Veenus; Uraan		
49	milodon		
50	kuum vesi jäätub kiiremini kui külm		
51	Mootor; Marat		
52	Istanbul		
53	Ferrari		
54	Marion Marechal-Le Pen	Jean-Marie on tema vanaisa ja Marine tädi	

55	Tang Dynasty		
56	Xenia Joost; Dior		
57	Peroni	Rozgov opereeris iseendal pimesoolt	
58	pimesooleoperatsioon	viis maitset (piltidel kibe, magus ja umami)	
59	hapu; soolane		
60	juutide tagasipöördumine Iisraelisse		
61	Brasiilia		
62	katoolikud		
63	Arthur Schopenhauer		
64	Hanoi		
65	Fernando Botero	Colombia ilmselt kuulsaim kunstnik	
66	Roheliste rattaretk		
67	veepall		
68	Monza		
69	Starcraft		
70	Roberto Carlos		
71	vangid		
72	Oś	Kõrgõzstani suuruselt teine linn	
73	Adcash		
74	Sumatra		
75	tolmuimeja		
76	Hieronymus Bosch		
77	Leitnant Dub		
78	Konstantin Habenski		
79	Anastassia		
80	Kurjam	albumilt "Kuumalaine Stroomi rannas"	